

ישיבת דרישה

”וּכְתַבּוּ לוֹ תוֹרָה בְּפָנַי עֲצֻמָּה”

צום עשרה בטבת ותרגום השבעים

א. מגילת תענית בתרא

בח' בטבת נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והחושך בא לעולם שלשת ימים.

ב. מסכת סופרים, פרק א' הלכות ז-ח

מעשה בחמשה זקנים שכתבו לתלמי המלך את התורה יונית, והיה אותו היום קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל, שלא הייתה התורה יכולה להיתרגם כל צרכה. שוב מעשה בתלמי המלך, שכנס שבעים ושנים זקנים, והושיבם בשבעים ושנים בתים, ולא גלה להם על מה כנסם, נכנס אחר כל אחד ואחד מהם, אמר להם, כתבו לי תורת משה רבכם, נתן המקום עצה בלב כל אחד ואחד, והסכימה דעתן לדעת אחת, וכתבו לו תורה בפני עצמה, ושלושה עשר דבר שינו בה.

ג. תלמוד בבלי מסכת מגילה דף ט' עמוד א-ב

מעשה בתלמי המלך שכנס שבעים ושנים זקנים, והכניסן בשבעים ושנים בתים, ולא גילה להם על מה כינסן. ונכנס אצל כל אחד ואחד ואמר להם: כתבו לי תורת משה רבכם. נתן הקדוש ברוך הוא בלב כל אחד ואחד עצה, והסכימו כולן לדעת אחת. וכתבו לו: "אלהים ברא בראשית", "אעשה אדם בצלם ובדמות", "ויכל ביום הששי... וישבות ביום השביעי", "זכר ונקבה בראו", ולא כתבו בראם, "הבה ארדה ואבלה שם שפתם", "ותצחק שרה בקרוביה", "כי באפם הרגו שור וברצונם עקרו אבוס", "ויקח משה את אשתו ואת בניו וירכיבם על נושא בני אדם", "מושב בני ישראל אשר ישבו במצרים ובשאר ארצות ארבע מאות שנה", "וישלח את זאטוטי בני ישראל", "ואל זאטוטי בני ישראל לא שלח ידו", "לא חמד אחד מהם נשאתי", "אשר חלק ה' אלהיך אתם להאיר לכל העמים", "וילך ויעבוד אלהים אחרים אשר לא צויתי לעובדם", וכתבו לו את צעירת הרגלים, ולא כתבו לו "ואת הארנבת", מפני שאשתו של תלמי ארנבת שמה, שלא יאמר: שחקו בי היהודים והטילו שם אשתי בתורה.

מקורות נוספים להשוואה – בראשית א' א, בראשית א' כו, בראשית ב' ב, בראשית ה' ב, בראשית י"א ז, בראשית י"ח יב, בראשית מ"ט ו, שמות ד' כ, שמות י"ב מ, שמות כ"ד ה, שמות כ"ד יא, במדבר ט"ז טו, דברים ד' יט, דברים י"ז ג, ויקרא י"א ו.

ד. תלמוד בבלי מסכת שבת דף יז עמוד א

הבוצר לגת, שמאי אומר: הוכשר, הלל אומר: לא הוכשר. אמר לו הלל לשמאי: מפני מה בוצרין בטהרה ואין מוסקין בטהרה? אמר לו: אם תקניטני, גוזרני טומאה אף על המסיקה. נעצו חרב בבית המדרש, אמרו: הנכנס – יכנס, והיוצא – אל יצא. ואותו היום היה הלל כפוף ויושב לפני שמאי כאחד מן התלמידים. והיה קשה לישראל כיום שנעשה בו העגל.

ה. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף ל"ד עמוד א

אמר אבוי: דאמר קרא "אחת דבר א-להים שנים זו שמעתי כי עז לא-להים". מקרא אחד יוצא לכמה טעמים, ואין טעם אחד יוצא מכמה מקראות. דבי רבי ישמעאל תנא: "וכפטיש יפצץ סלע" – מה פטיש זה מתחלק לכמה ניצוצות, אף מקרא אחד יוצא לכמה טעמים.

ו. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ"ט עמוד א

רבי יהודה אומר: המתרגם פסוק כצורתו – הרי זה בדאי. והמוסיף עליו – הרי זה מחרף ומגדף.

ז. משנה מסכת סוטה פרק ז' משניות א-ב

אלו נאמרין בכל לשון, פרשת סוטה, וודוי מעשר, קריאת שמע, ותפלה, וברכת המזון, ושבועת העדות, ושבועת הפקדון: ואלו נאמרין בלשון הקדש. מקרא בכורים, וחליצה, ברכות וקללות, ברכת כהנים, וברכת כהן גדול, ופרשת המלך, ופרשת עגלה ערופה, ומשוח מלחמה בשעה שמדבר אל העם:

ח. משנה ברורה סימן ס"ב סעיף ב

בכל לשון – ודוקא שמבין באותו הלשון. והוא הדין בתפלה וברכת המזון ובקידוש וברכת המצות והפירות והלל. וכל זה מצד הדין אבל למצוה מן המובחר הוא דוקא בלשון הקודש, כן כתב הב"ח בסימן קצ"ג. ועיין בספרי האחרונים, דבימינו אף מצד הדין יש לזהר שלא לקרותה בלשון אחר כי אם בלשון הקודש כי יש כמה וכמה תיבות שאין אנו יודעים איך להעתיקם היטב, כגון תיבת "ושננתם" יש בו כמה ביאורים – אחד לשון לימוד ואחד לשון חידוד, כמו שאמרו חז"ל "שיהו דברי תורה מחודדין בפיר שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו". וכן כמה וכמה תיבות שבקריאת שמע שאין אנו יודעין היטב ביאורו על לשון אחר כגון תיבת "את" ותיבת "לטוטפות" וכדומה. אבל כשאנו קוראין שמע בלשון הקודש, וכן בתפלה וברכת המזון וקידוש ושאר ברכות, אפילו אם אינו מבין הלשון יצא, דזה אינו מצוי שבן ישראל לא ידע ביאור הפסוק ראשון שבקריאת שמע, שהכונה בו לעיכובא.

ט. הקדמת "ערוך השולחן", כ'

וכל מחלוקת התנאים והאמוראים, והגאונים והפוסקים באמת, למבין דבר לאשורו – דברי אלקים חיים המה, ולכולם יש פנים בהלכה. ואדרבה: זאת היא תפארת תורתנו הקדושה והטהורה. וכל התורה כולה נקראת "שירה", ותפארת השיר היא כשהקולות משונים זה מזה, וזהו עיקר הנעימות. ומי שמשוטט בים התלמוד – יראה נעימות משונות בכל הקולות המשונות זה מזה.

י. מאמרי הראי"ה, "לזכרו של לורד בלפור"

התורה, התנ"ך בכללו, היא המגילה אשר ראה יחזקאל בחזיונו, מגילת ספר כתובה פנים ואחור. היחש שלנו עם התורה שהיא חיינו, אוצר החיים שלנו, הוא כולו יחש פנימי, והיחש של כל העמים אליה הוא יחש חיצוני. היחש הזה מחולק וגם מאוחד, כמו שמהותנו בעצמה מציינת את ההבדלה מן העמים ואת ההצטרפות לכולם יחד. אנחנו קוראים את המגילה הזאת, החובקת זרועות עולם והגדולה מכל ערכי העולם כולם, בהערכה מופלגת מאד והם ג"כ קוראים אותה. אולם ההבדל בינינו וביניהם הוא, שאנו קוראים אותה מצד הפנים שלה, מעבר מזה, וכל העמים כולם אמנם גם הם מוכרחים להיות כורעי ברך לפני חסנה, תפארתה, קדושתה ואמתתה של התורה, אבל הם קוראים אותה מאחור, מצדה החיצוני. וערפלויות רבה שרויה על הקשב שמקשיבים אפילו בחירי העמים את הד הקול של דברי התורה, של המגילה הנבואית, של ספר הספרים, בהיותו נקרא מהם לא לפנים, כ"א לאחור, לא מאותו הצד שהחיים הפנימיים של רוח ה' אשר במלא עולמו יונקים ממנו כ"א מצד הרבה כהה והרבה חלוש מזה. אבל ביותר אנו סובלים מקוראי המגילה שלא כדרכה, מהקוראים אותה למפרע, מהמסרסים את כוונותיה ואת הוד קדושתה הניתן באור הפנים לנו, ואך לנו, "כי באור פניך נתת לנו ה' אלקינו תורת חיים ואהבת חסד". [...] אמנם אנחנו יודעים שגם אם העכוב הלשוני יוסר, יש עוד הבדל גדול בין ההקשבה שלנו את הד הקול של הספר הנצחי, שבו קבועה כל עצמיותנו ובו משתקפים חיינו בכל בהירותם המקורית, ובין ההקשבה של כל העמים אפילו הטובים שבהם. אשר על כן מגילת קדשנו היא תמיד מגילה כפולה כתובה פנים ואחור.